

Szerbia Legfelsőbb Kasszációs Bíróságának hatásköre az új polgári eljárásjogi jogszabályok tükrében

I.

A Szerb Köztársaság *Bíróságokról szóló törvénye*¹ értelmében az ország legfelsőbb instanciájú bírósága² a *Legfelsőbb Kasszációs Bíróság*, mely az *általános illetékességű*³ bíróságok közé tartozik.

A Legfelsőbb Kasszációs Bíróság közvetlenül felsőbb fokú bírósága a Gazdasági Apellációs bíróságnak, a Felsőfokú Szabálysértési Bíróságnak, a Közigazgatási Bíróságnak, és az Apellációs Bíróságnak.⁴

A Legfelsőbb Kasszációs Bíróságnak kétféle hatásköre van: 1. ítélethozatali, 2. ítélethozatalon kívüli hatáskör.

Ha az *ítélethozatali hatáskörrel* van szó, a Legfelsőbb Kasszációs Bíróság olyan rendkívüli perorvoslat alapján hoz határozatot, amelyet a Szerbia Köztársaságban hozott bírói ítélet ellenében nyújtottak be, valamint egyéb törvény által előírányzott esetekben. E bíróság a bíróságok közötti hatásköri jogvitákban dönt, amennyiben e hatásköri jogvitákra más bíróságnak nincs hatásköre. Ugyanakkor e bíróság dönt a bírósági hatáskör átruházására (delegációjára), amennyiben ez szükséges az eljárás megkönnyítése céljából, vagy egyéb fontos oknál fogva.⁵

---

* Dr. Szalma Mária (Marija Salma), egyetemi rendes tanár, Újvidéki Egyetem, Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék, Polgári Eljárásjog, Újvidék

E tanulmány *Az európai és a precedensjog hatása a polgári anyagi és eljárási jogra Szerbiában és a Vajdaságban* című projektum keretében folytatott kutatás eredménye. A projektum hordozója a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémia.

¹ A bíróságokról szóló törvény (a továbbiakban: BT), Szerbia Köztársaság Hivatalos Közlönye (Službeni Glasnik RS) 116/2008, 104/2009, 101/2010.

² BT, 12. szakasz.

³ BT, 11. szakasz 1. bekezdés.

⁴ BT. 15. szakasz 1. bekezdés.

⁵ BT. 30. szakasz.

Az *ítélethozatali hatáskörön kívüli hatáskörbe* tartozik: 1. A Legfelsőbb Kasszációs Bíróság elvi határozatokat hoz a bírói jogalkalmazás egységesítése céljából; 2. elemzi a törvényi és egyéb jogszabályok alkalmazását valamint ezzel kapcsolatosan a bíróságok munkáját; 3. kinevezi az Alkotmánybíróság bírát; 4. véleményezést nyújt a Kasszációs legfelsőbb Bíróság elnökjelöltje tekintetében; 5. egyéb törvénnyel megszabott tevékenységet folytat.⁶

A Legfelsőbb Kasszációs Bíróság a jogorvoslatokról háromtagú tanácsban dönt, ha a törvény másként nem rendelkezik.

A Legfelsőbb Kasszációs Bíróság azon határozatai, melyek lényegesek a bírói gyakorlat számára, valamint összes elvi határozatai külön ítélettárban jelennek meg.

A Legfelsőbb Kasszációs Bíróság összes perorvoslati határozatai a Legfelsőbb Kasszációs Bíróságnak internetes oldalán jelenik meg.⁷

A Legfelsőbb Kasszációs Bíróság *belső szervezése* szerint e bíróság: 1. Osztályokból (büntető, polgári és közigazgatási); 2. Osztályok Üléseiből; 3. e bíróság Általános Üléséből; továbbá 4. e bíróság titkárságából áll. 5. A Legfelsőbb Kasszációs Bíróságnak Ügyviteli Szabályzata van, mely a bíróság belső szervezetét és munkáját közelebbről szabályozza.

Az *Osztályülés* osztályok szerinti hatáskörén belül jogi álláspontokat alakít ki, melyek kötelezőek az Osztály összes tanácsa számára.⁸

A Legfelsőbb Kasszációs Bíróság *Általános Ülése* olyan elvi határozatokat hoz, amelyek kötelezőek a Legfelsőbb Kasszációs Bíróság összes tanácsa számára. Módosítására csak a Legfelsőbb Kasszációs Bíróság Általános Ülésén kerülhet sor.⁹

Az *új Polgári perrendtartásról szóló törvény* értelmében¹⁰ a Legfelsőbb Kasszációs Bíróság hatáskörébe tartozik olyan *jogi kérdésről* való döntéshozatal, amely az elsőfokú bíróságok előtti tárgyakban nagyobb számban vitás volt. További feltétel, hogy szükség mutatkozik arra, hogy az egységes jogalkalmazás céljából a legfelsőbb Kasszációs

---

⁶ BT. 31. szakasz.

⁷ BT. 33. szakasz.

⁸ BT. 43. szakasz.

⁹ BT. 44-45. szakasz.

¹⁰ Szerbia Köztársaság 2011. szeptember 28.-ai Polgári perrendtartásáról szóló törvénye (SZK Hivatalos Közlönye, 72/2011), a továbbiakban Pp.

Bíróság állást foglaljon az elsőfokú bíróságok előtt jelentkező nagyobb számú vitás kérdésről. Végül, az elsőfokú bíróság hivatalból, vagy a felek javaslata alapján, kérelemmel (tehát nem jogorvoslattal) fordulhat a Legfelsőbb Kasszációs Bírósághoz, a vitás jogi kérdés megoldása céljából.¹¹ A Legfelsőbb Kasszációs Bíróság a vitás jogi kérdésről az elvi határozatok eljárási szabályai szerint foglal állást.¹²

E sorok szerzője nem tartja az új Pp megoldását sem helyesnek, sem jónak. Nem ösztönzi az elsőfokú bíróságokat, hogy adott jogi kérdéssel összefüggő teljes tényállást megállapítsák, mely alapjául szolgálna a jogalkalmazásnak, azaz jogértelmezésnek. Instancionális eljárást megkerülve, ösztönzi a Legfelsőbb Bírósághoz „fordulást”, szinte „átugorván” a rendes perorvoslat által nyújtott jogi kérdések fellebbviteli tisztázását szolgáló lehetőséget. Az *osztrák* polgári perrendtartási jogban van lehetőség a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalásának „kikéréséhez”, de csupán a felülvizsgálati eljárás keretében.¹³ A *magyar* polgári eljárási jogban a jogalkalmazás egysége céljából az 1997. évi bírósági szervezeti törvény értelmében, a korábbi elvi határozatok helyett bevezeti a Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozatait.¹⁴ E jogszabályok szerint a Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozatot hoz, de emellett elvi döntéseket is. A jogegységi határozatot elvi jogi kérdésekben hozza meg a Legfelsőbb Bíróság, amennyiben ez szükséges a bírói gyakorlat további fejlesztése, vagy a jogalkalmazás egységesítése érdekében. A jogegységi határozat iránti eljárását a Legfelsőbb Bíróság elnöke, valamint a Legfelsőbb Bíróság Büntető- és Polgári Jogi Osztálya indítványozhatja. Ezt az eljárást indítványozhatják továbbá a megyei bíróságok amennyiben megmutatkozik, hogy hatásköri területükön az alsó fokú bíróságok a jogszabályokat nem egységesen alkalmazták.¹⁵ Mindkét említett jogrendszerben ismeretlen az a lehetőség, melyet a szerb jog előírányoz, nevezetesen, hogy az elsőfokú bíróság folyamodhat a legfelsőbb bírósághoz elvi álláspont kialakítása érdekében, ha úgy ítéli meg, hogy adott jogi kérdés

---

¹¹ Pp 180. szakasz.

¹² Pp. 183. szakasz 1. bekezdés.

¹³ Ld. *Rechberger-Simotta*, *Zivilprozessrecht, Erkenntnisverfahren*, 6. Aulage, Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2003, 472. old. 851. széljegzet.

¹⁴ Ld. az 1997. évi bírósági szervezeti törvény 27-33. paragrafusait.

¹⁵ Ld. *Kengyel* Miklós, *Magyar polgári eljárásjog*, Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 96-98. oldal.

értelmezése tekintetében nagyobb számban fordul elő az alsó fokú eljárásokban azonos jogi kérdésben az egymástól eltérő jogi állásfoglalás.

Az új (szerb) Pp szerint a *felülvizsgálati eljárás* engedélyezett a másodfokú jogerős bírósági határozat ellenében, a határozat kézbesítésétől számított 30 napon belül.¹⁶ A felülvizsgálat továbbá engedélyezett, ha ezt külön törvényi rendelkezés lehetővé teszi.¹⁷ A felülvizsgálat nem engedélyezett, tulajdoni jogosultsággal kapcsolatos ingatlan jogvitákban, dologátadás vagy más tevőleges szolgáltatás iránti jogvitákban vagy pénztartozás esetén, amennyiben a perérték a vitás kérelemben nem haladja meg a 100.000 eurót, a kereset benyújtás időpontjában fennálló jegybanki árfolyam szerint.¹⁸

Az új (szerb) Pp bevezeti az ún. *különleges felülvizsgálati eljárást*. Ugyanis a felülvizsgálat kivételesen engedélyezett anyagi jog téves alkalmazása miatt azon másodfokú bírósági határozat ellenében, mely egyébként felülvizsgálati kérelemmel nem támadható meg, amennyiben az apellációs (másodfokú) bíróság, továbbá a Legfelsőbb Kasszációs Bíróság megítélése szerint közérdekből szükséges a jogi kérdések megítélése, a polgárok egyenrangúsága, a bírói gyakorlat egységesítése céljából, továbbá amikor ez szükséges új jogértelmezés szemszögéből.¹⁹ Egyébként a felülvizsgálati kérelemről Legfelsőbb Kasszációs Bíróság hoz határozatot.²⁰ A felülvizsgálati kérelem nem halasztja annak a jogerős bírósági határozatnak végrehajtását melynek ellenében e kérelem szól.²¹ Ez elfogadható megoldása az új Pp-nek.

Az új Pp szerint a különleges felülvizsgálati eljárás mellett, határoz a *rendes felülvizsgálati kérelemről*.

A Legfelsőbb Kasszációs Bíróság határoz a *köztársasági ügyész másodfokú, jogerős bírói határozat felülvizsgálatára vonatkozó indítványáról*. E kérelmet az ügyész abban az esetben nyújtja be, ha a törvény sérelmére a *közérdek megsértése útján* kerül sor.²²

---

¹⁶ Pp. 403. szakasz 1. bekezdés.

¹⁷ Pp. 403. szakasz 2. bekezdés.

¹⁸ Pp. 403. szakasz 3. bekezdés.

¹⁹ Pp. 404. szakasz 1. bekezdés.

²⁰ Pp. 405. szakasz.

²¹ Pp. 406. szakasz 1. bekezdés.

²² Pp. 421-425. szakaszok.

II.

Az új szerbiai polgári perrendtartásról szóló törvény értelmében a Legfelsőbb Kasszációs Bíróság a következő *rendkívüli perorvoslatok* kapcsán hozhat határozatot *egyedi* peres ügyekben: 1. jogerős másodfokú bírósági határozatok iránt benyújtott ügyféli felülvizsgálati kérelem kapcsán, 2. jogerős másodfokú ítélet iránti felülvizsgálati kérelem, melyet a köztársasági ügyész nyújt be. Ezen túlmenően, *nem egyes perek ügyében*, a Legfelsőbb Kasszációs Bíróság a *jogalkalmazás egységének* biztosítása céljából *elvi állásfoglalást alakíthat ki*. Ezek az állásfoglalások nem kötelezik közvetlenül az alsófokú bíróságokat, hanem csupán a Legfelsőbb Kasszációs Bíróság osztályait. Ami azt jelenti, hogy a hozzájuk érkező azonos jogi kérdést tartalmazó perorvoslati ügyekben kötelesek tiszteletben tartani a korábbi elvi állásfoglalást, mindaddig, amíg újabbra nem kerül sor. Újítás az, hogy az elsőfokú bíróság is fordulhat a legfelsőbb bírósághoz elvi állásfoglalás kialakítása céljából, amennyiben adott jogi kérdés tekintetében az elsőfokú bíróság előtt nagyobb számban fordul elő az eltérő gyakorlat. Amennyiben a Legfelsőbb Bíróság elfogadja az indítványozást, az új elvi határozat köztelezi az alsófokú bíróságot az előtte folyamatban levő ügyben, de más alsófokú bíróságot is, azonos jogi kérdést tartalmazó ügyben. Egyébként a jogegységi elvi állásfoglalás iránti eljárást az általános ülésen alakítja ki a Kasszációs Legfelsőbb Bíróság, melynek összehívására a Legfelsőbb Bíróság elnöke illetékes. Az osztályok nem illetékesek az elvi állásfoglalások kialakítására.

III

Az új szerbiai Pp Legfelsőbb Kasszációs Bíróságának hatásköre tekintetében témánk szemszögéből kiemelt jelentősége van az Általános Ülésen elvi állásfoglalási eljárásnak. Feltehető a kérdés milyen jellege van az általános állásfoglalásnak külön jogforrást jelent-e, vagyis a klasszikus értelemben vett törvényi jogforrás mellett bevett precedenst, vagy csupán jogértelmezést. Arra való tekintettel, hogy a legfelsőbb bírósági elvi állásfoglalás közvetlenül nem kötelezi az alsófokú bíróságokat, csupán a Legfelsőbb Kasszációs Bíróság osztályait, véleményünk szerint nincs szó szűkebb értelemben vett precedensi jogról. Inkább arról

van szó, hogy a Legfelsőbb Bíróság ezen állásfoglalásai az eljárási és anyagi törvényi jogszabályok egységes értelmezését, azaz a jogegység biztosítását szolgálják.